

'De Morgenster'
Datum:

Pinksterzondag
20 Mei 2018

Thema: De creativiteit van God

Voorganger:	Ds. Erik van Halsema
Organist:	Klaas de Haan
Ouderling van dienst:	Agnes van Lambalgen
Diaken:	Henk Verrij
Kerkrentmeester:	Richard Stroband
Lector:	Hannie Verkerk
Toelichting bloemschikking:	Joke Verrij
Beamist:	Albert van der Burgh
Kinderdienst:	Marice Sietses en Riëtta de Graaf
Koster:	Harm Esselink

M.m.v. Morgensterkoor o.l.v. Klaas de Haan

In de Morgenster Actueel had van te voren dit gestaan als introductie op de dienst:

Het motto van deze dienst is 'De creativiteit van God'.
Hierbij maak ik gebruik van een voor het eerst in 1926 beschreven model van het creatieve proces. Hierbij worden vijf fasen onderscheiden:
a/ De voorbereiding: je stelt je open voor iets nieuws.
b/ De incubatie: je neemt tijd om afstand te nemen.
c/ Het moment van verlichting
d/ De evaluatie: de kritische toetsing, de proef op de som.
e/ De doorwerking: het nieuwe krijgt een plek, maar niet altijd vanzelf.
Met deze vijf fasen zoek ik op zondagmorgen een nieuwe toegang tot het niet zo eenvoudige verhaal van de uitstorting van de H. Geest. En tevens sluiten we de serie over de oerverhalen van Genesis 1-11 af door het verhaal van de torenbouw van Babel er naast te leggen. Ook deze verhalen kunnen we zien als de opmaat van een veel groter creatief proces waarin de Geest van God door de geschiedenis zijn/haar sporen trekt.

ORDE VAN DIENST

Woord van welkom door de ouderling van dienst

Aanvangslied: 'Kom Schepper, Geest, daal tot ons neer' [360]

Groet en bemoediging

Drempelgebed

Zingen: 'Veni sancte Spiritus [681]

Kyriegebed, besloten met het zingen van 301k

Gloria: 'Wij vieren vandaag het feest' [693]

Gesprek met de kinderen.

Toelichting op de bloemschikking

Zingen: 't Is feest vandaag, 't is pinksterfeest' [683]

Eerste schriftlezing: Genesis 11: 1-9

Koorzang: 'Alta Trinità beata'

Tweede schriftlezing: Handelingen 2: 1-13

Zingen: 'Heilige Geest' [688]

In het kader van het thema van de dienst 'de creativiteit van God' kijken we nu naar het eerste deel van de zojuist verschenen documentaire 'Kunstclash. De Jakobsladder.' In deze korte documentaire is het project 'de Jakobsladder' vastgelegd dat wij enkele maanden terug ook in onze kerk beleven konden.

Overweging

Zingen: 'Zij zit als een vogel' [701]

Dankgebed, voorbeden, stil gebed en Onze Vader

Met gezongen acclamatie 368g

Mededelingen en inzameling van gaven

Slotlied: 'Wat altijd is geweest' [689]

Zending en zegen

Gemeente: gezongen Amen

OVERWEGING

Wie van u heeft er gisteren gekeken naar het huwelijk van Harry en Meghan...? Heeft u ook de preek gezien van die zwarte predikant? Wat vond u er van?

Eerder deze week zat ik er mee te worstelen: hoe kan ik iets overbrengen van het Pinkstervuur?

Ik werd geholpen door die zojuist verschenen DVD van het project van de Jakobsladder.

Daarachter zit een heel proces, een creatief proces.

Een kunstenaar krijgt een idee, loopt er een tijd mee rond, ziet dan voor zich hoe hij het gaat uitwerken in zijn moment van illuminatie oftewel verlichting, zoekt contact met anderen om het te gaan uitwerken, en het geschiedt. Er is iets nieuws ontstaan. Van niets is het tot iets gekomen. *Creatio ex nihilo*.

En toen had ik mijn eigen moment van verlichting. Als een bliksemschicht trof het mij dat de vijf fasen van dat creatieve proces ook terug te vinden zijn in kleinere verhalen in de bijbel, ja misschien zelfs wel in de grote, alles overspannende lijn van de bijbel, inclusief het vuur van het Pinksterfeest.

Wat ik nu doe is eerst inzoomen op één klein verhaal, en daarna verbreed ik het tot het Pinksterfeest aan toe.

Op deze Pinkstermorgen zoom ik in op één van de meest belangrijke figuren uit de bijbel: Abraham.

Zijn geschiedenis moet begonnen zijn met onvrede.

Abraham woont in een wereld vol van goden, maar hij redt het er niet mee.

Ze kunnen hem niet redden, hem en Sara niet helpen aan nageslacht.

Maar Abraham handelt niet direct vermoed ik zo. Hij heeft tijd nodig gehad, ook hij. 's Nachts heeft hij naar de sterren gekeken, en gebeden om kracht van hen.

Ook Abraham heeft dus een *incubatietijd* gehad.

In die tijd heeft hij rondgelopen, misschien wel gepraat met anderen in een poging een oplossing te vinden, maar hij heeft vast ook veel gezwegen, en er het zijne van gedacht.

Hij heeft gebroed, totdat het moment van verlichting daar was.

Hij hoorde een stem: 'trek weg uit je land, verlaat je familie'.

Een schokkend advies, een oproep om opnieuw te beginnen.

Hier is de Geest aan het werk. Hier wordt iets nieuws geschapen. *Creatio ex nihilo*: schepping uit het niets. Zo durft Abraham samen met Sara het onbekende tegemoet te gaan.

Maar het is Abraham niet vanzelf gegaan. Zijn vertrouwen of het geloof is aangevochten geweest. Hij heeft zijn eigen fouten gemaakt.

En Sara heeft gelachen, terecht.

Maar toch, er is met hen beiden iets nieuws begonnen: het is gaan doorwerken, zodat mensen tot op de dag van vandaag zeggen: *en allen die geloven zijn van Abrahams geslacht*.

Zo heeft de Geest haar sporen getrokken.

Tussen haakjes: na deze overweging zullen we een voor ons nieuw lied zingen waarin de Geest als vrouwelijk bezongen wordt.

Dat is geen nieuwlichterij, maar een aansluiting bij de oeroude kerk van Syrië waar de Geest vanuit de Syrische taal als iets vrouwelijks gezien wordt.

In het verhaal van Abraham kun je dus die fasen uit het creatieve proces onderkennen: de voorbereiding en de incubatie, het moment van verlichting en het ermee aan de slag gaan en dat het doorwerkt.

In het verhaal van Abraham zit een belofte: *in jou zullen alle volken op aarde gezegend worden*.

Dat is een belofte, dat heeft tijd nodig.

Het begint met één familie, met één volk.

Eén volk dat de vreugde maar ook de last van de Torah mag dragen.

De Geest begint klein, zou je kunnen zeggen.

Af en toe verdicht haar werk zich in koningen of profeten, in heel bijzondere mensen.

Maar zij is er ook in het leven van gewone mensen, mensen als u en ik, als wij het aandurven iets nieuws te beginnen, hoe klein ook.

Het is als het ware één grote, eeuwenlange incubatiefase.

Maar dan komt ook hier het moment van verlichting, van illuminatie.

Hoe?

Dat wordt in de evangeliën beschreven. In het verhaal van het leven van een timmermanszoon die door de Geest de woestijn in gedreven wordt.

Een mens van God die aangezet door de Geest mensen gaat genezen, en grenzen slecht als hij gaat eten met tollenaars en zondaars.

Een mens van Godswege die zich allereerst geroepen voelt tot de verloren schapen van het volk Israël, maar die door een heidense vrouw gecorrigeerd wordt, en hij toe moet geven: ook daar, ook buiten Israël is geloof te vinden!

Daar is bij hem het moment van verlichting te vinden: de grenzeloze liefde van God. Niet alleen voor het volk van het verbond, maar wereldwijd.

Dat is ook het moment van verlichting of illuminatie voor Paulus, als hij op de weg naar Damascus getroffen wordt door Jezus, door een liefde die niet door de dood gestopt kan worden.

Denk hoe de bisschop bij het huwelijk van Harry en Meghan gistermiddag sprak over de 'redemptive power of love': de verlossende werking van de liefde.

Maar wie zal dit horen? Wie zal zijn of haar oren hiervoor openen?

Dat is het wonder van het Pinksterverhaal: al die mensen in Jeruzalem, al die mensen uit vele, vele windstreken, die horen de boodschap van de verlossende werking van de liefde *elk in hun eigen taal*.

Vanaf de drie zonen van Noach was het de bedoeling dat de mensen uiteen zouden gaan in een overweldigende veelkleurigheid, elk met een eigen taal. Dat wordt bevestigd, hier in het verhaal van Pinksteren.

De God van Israël is er één van de kleuren van de Regenboog, van de veelkleurigheid: ieder wordt erkend in haar of zijn eigen taal.

Dit doet de Geest, de Pinkstergeest: veelkleurigheid bevestigen.

Met dat in het hoofd gaan we nog even naar de hele serie vanaf Paasmorgen.

De Geest van God is het die als het ware broedend over het water van de oersoep zweeft, wachtend totdat het beginnen kan: *creatio ex nihilo* schepping uit niets.

Het toneel wordt klaargezet in een tuin, maar die tuin is te klein.

De mensen kunnen daar niet eeuwig blijven.

Ze moeten naar buiten, ze moeten zich verspreiden, ze moeten in een duizelingwekkende veelkleurigheid de aarde gaan bevolken.

Het proces dreigt te stokken als de mensen in ongerechtigheid ten onder gaan.

God krijgt spijt van zijn schepping. Maar doordat er één rechtvaardige is, Noach, in wiens naam het woord troosten zit, krijgt God spijt van zijn spijt en begint het opnieuw met Noach en zijn drie zoons.

Die drie verspreiden zich over de aarde: Sem, Cham en Japheth.

Maar vanmorgen hebben we ook gezien dat dat niet zonder slag of stoot is gegaan.

Durven we die duizelingwekkend veelkleurigheid wel aan?

Ze krijgen een idee: zolang we één taal spreken, kunnen de neuzen zonder veel moeite in dezelfde richting gezet worden. Dat gebeurt in dit verhaal dan ook, maar dan wel met de uitgesproken bedoeling dat alle neuzen altijd in dezelfde richting zullen *blijven*.

Achter dit streven zit iets dat we wel kunnen begrijpen: het is toch ook iets moois?

Eén stad, één staat, één taal. Wat kan daar mis mee zijn?

Maar in het verlangen naar eenheid offert men de individuele expressie op en onderdrukt men de verscheidenheid, het anders-zijn van anderen. God grijpt in. Hij zorgt voor een heilzame spraakverwarring.

En van daaruit verspreiden de mensen zich over de gehele aarde.

En de Geest van God, de adem of wind van God, die waait waarheen ze wil, ze laat zich niet beperken tot één familie of één volk, nee ze is als heilzame adem aanwezig in alle volken, op de gehele aarde.

Zo staat de Geest voor het universele, voor dat wat ons verbindt met anderen, verweg en dichtbij.

En zo zitten wij hier op deze morgen als gemeente van Christus.

Dat wij hier zitten is te danken daaraan dat het moment van verlichting is gaan doorwerken. Het is niet gestopt. Elke generatie opnieuw heeft iets opgesnoven van de wind van de Geest.

Volgende week zullen wij dat als verzamelde gemeente ook mogen vieren, als Eva en Jan-Daniël en Thijmen een ja-woord zullen geven op de vraag of ook zij zich willen toevertrouwen aan die weg.

Of ze mee willen gaan in die lange stoet die begon met Abraham en Sara, met zovelen die niet bang waren voor het onbekende, die het aandurfd en iets nieuws te beginnen, vaak tegen de stroom in.

Waar dat gebeurt, daar is de Geest van God, de Geest die ons kracht geeft om de verlossende kracht van de liefde te laten werken.

Het Pinksterfeest wil ons moed geven om met z'n allen kerk te zijn in het krachtveld van de Geest.

Elke week opnieuw bidden we aan het begin van de dienst om zijn aanwezigheid, misschien was u dat nog niet opgevallen, maar vanaf nu zeker wel.

Elke zondagmorgen bidden we om haar aanwezigheid, om haar kracht.

Want wij kunnen niet zomaar beschikken over de Geest. Zij kan alleen maar ontvangen worden, in openheid, in geloof, in liefde, in hoop.

Zij wacht, en wacht, inspireert al wie naar haar luistert, niets brengt haar tot zwijgen, vurig als zij is. Laten wij daarvan zingen! AMEN

ds. Erik van Halsema

Gebruikte literatuur:

- Bart Thijs. *Het experiment schepping. Het creatieve proces in cultuur, geloof en gemeente.* Zoetermeer 2001

- Maarten den Dulk. *Voor een nieuw begin. De agenda van Genesis.* Middelburg 2017